

از ناامیدی تا نخبگی؛ گفت‌وگو صمیمی با خانم دکتر ثریا نوید درباره مسیر علمی، تحول در کشاورزی و آینده دانشجو

نشریه علمی-ترویجی «گیاه‌پزشک» در راستای رسالت خود برای ارتقای آگاهی علمی و انگیزشی دانشجویان و فعالان بخش کشاورزی، گفت‌وگویی صمیمی با دکتر ثریا نوید، مشاور وزیر در امور جوانان و نخبگان بخش کشاورزی انجام داده است. در این مصاحبه، ایشان از مسیر علمی خود، چالش‌های دوران دانشجویی، ضرورت تحول در کشاورزی و نقش جوانان در آینده امنیت غذایی کشور سخن می‌گویند.

ثمین کریمپور^۱، علیرضا نوری^۲

۱، گروه گیاهپزشکی دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی؛ دانشگاه تهران

Karampoursaminn@gmail.com

*** سؤال: لطفاً در ابتدا خودتان را معرفی بفرمایید.**

خانم دکتر نوید: بسم الله الرحمن الرحيم. روز دانشجو را به شما تبریک می گویم. بنده مشاور وزیر در امور جوانان و نخبگان بخش کشاورزی هستم و حدود یک سال است که در این جایگاه منصوب شده‌ام. متولد سال ۱۳۷۰ هستم. دانش آموخته مقطع دکتری دانشگاه تهران، در گروه زراعت با گرایش اکولوژی گیاهان زراعی هستم و بسیار خوشحالم که در خدمت شما هستم. اگر بخواهم صادقانه بگویم، در دوران دبیرستان و راهنمایی همواره جزو دانش آموزان برتر بودم و معدل خوبی داشتم؛ اما روزی که کنکور دادم، به دلیل استرسی که داشتم، رتبه‌ام آن گونه که انتظار داشتم مناسب نبود و به رشته‌های دیگر نرسیدم. از آن جا که همه اعضای خانواده‌ام تحصیل کرده بودند، به من گفتند که فقط رشته‌ای را که در آن پذیرفته شده‌ای انتخاب کن. بنابراین، بدون هیچ مشوق خاصی، رشته کشاورزی را پذیرفتم. سال اول، مانند بسیاری از دانشجویان، انتظار داشتم در رشته‌هایی مانند پزشکی یا رشته‌های مشابه پذیرفته شوم. سال اول برای من بسیار ناامیدکننده بود و هنوز نمی توانستم باور کنم که در این رشته پذیرفته شده‌ام و هیچ دیدگاهی نسبت به آن نداشتم. تا این که در درس خاک شناسی مردود شدم. این موضوع برای من یک تلنگر جدی بود و باعث شد به خودم فکر کنم و انگیزه‌ای برای تغییر در من ایجاد شود. از همان سال، فعالیت‌های علمی خود را آغاز کردم و متوجه شدم که رشته کشاورزی تا چه اندازه متفاوت و جذاب است. یکی از بستگانم نیز جمله بسیار خوبی به من گفت: «مهم نیست در چه حوزه‌ای وارد می شوی، مهم این است که در همان حوزه بدرخشی و مرجع باشی.» این جمله، مشوق بزرگی برای من شد. از همان سال شروع کردم؛ با اساتیدم چند قطعه زمین تهیه کردم و کار میدانی دوره کارشناسی را انجام دادم. همان طور که می دانید، معمولاً به دانشجویان مقطع کارشناسی زمین کشاورزی داده نمی شود؛ اما من دو قطعه زمین دریافت کردم و از همان جا کارم را آغاز کردم و تازه متوجه شدم که چه اندازه جای کار وجود دارد. بخش کشاورزی در کشور ما به درستی معرفی نشده است و جذابیت آن در افکار عمومی پایین است. این موضوع در ابتدا باعث شد احساس ناخوشایندی پیدا کنم؛ اما از آن روز به بعد، تغییرات و تحولات در مسیر زندگی من آغاز شد. در المپیاد دانشجویی برتر شدم و وارد مراحل بعدی شدم. با همان موفقیت، وارد دانشگاه شهید بهشتی برای مقطع کارشناسی ارشد شدم؛ سپس با جدیت تحصیلاتم را ادامه دادم و وارد دوره دکتری در دانشگاه تهران شدم. به این ترتیب، جذابیت و هویت واقعی بخش کشاورزی را برای خودم بازآفرینی کردم.

*** سؤال: در دوران دانشجویی تان تصور می کردید که روزی به چنین جایگاهی برسید؟**

خانم دکتر نوید: حتی بیشتر از این را هم تصور می کردم. من همیشه معتقدم انسان باید بزرگ فکر کند و رؤیاهای بزرگ داشته باشد. دوستانم همیشه به من می گفتند که روزی سخنگوی دولت خواهم شد. از کودکی عادت داشتم خاطرات مهم زندگی ام را بنویسم. این کار به من کمک می کرد اگر روزی زندگی ام روایت شد، بر اساس واقعیت باشد. البته شاید این حرف ها کمی اغراق آمیز به نظر برسد، اما من واقعاً به بزرگ فکر کردن عادت دارم. من فردی بسیار پرتلاش هستم و به اندازه تلاشی که می کنم، سهم خود را از دنیا و کشورم مطالبه می کنم. در هر جایگاهی که قرار می گیرم، به اندازه چند نفر تلاش می کنم.

*** سؤال: آیا همیشه چنین جایگاهی را برای خودتان تصور می کردید؟**

خانم دکتر نوید: برخی جایگاه ها را برای بعد از چهل سالگی تصور می کردم، زیرا معمولاً مدیریت های مهم در کشور در سنین بالاتر اتفاق می افتد. اما خدا را شکر می کنم که در این سن و در این جایگاه قرار گرفتیم. توصیه من به همه، به ویژه جوانان، این است که بزرگ فکر کنند.

*** سؤال: نقطه قوت خودتان را چه می دانید که باعث شده در این جایگاه باشید؟**

خانم دکتر نوید: خودم را فردی پرتلاش، مسئولیت پذیر و متعهد می دانم. علاوه بر این، روحیه تحول خواهی دارم؛ به این معنا که در هر جایی که حضور دارم، به وضعیت موجود قانع نیستم و همواره تلاش می کنم شرایط را بهبود ببخشم.

*** سؤال: مسیر رسیدن شما به این جایگاه چگونه بوده است؟**

خانم دکتر نوید: مسیر تحصیلی من به صورت پیوسته طی شد؛ مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری را پشت سر گذاشتم. اما همواره تلاش کردم فعالیت علمی و اجرایی را همزمان پیش ببرم. از سال ۱۳۹۹ فعالیت های اجرایی خود را آغاز کردم و از سال ۱۴۰۰ وارد وزارت جهاد کشاورزی شدم و در بخش های مختلف، به عنوان کارشناس فعالیت کردم. در این دوران با افراد اثرگذار آشنا شدم، وارد مسائل کلان شدم و اشراف ساختاری پیدا کردم و سپس به عنوان مشاور امور جوانان و نخبگان فعالیت خود را آغاز کردم. از سال ۱۳۹۹ فعالیت های اجرایی خود را شروع کردم و از سال ۱۴۰۰ وارد وزارت جهاد کشاورزی شدم و در بخش های مختلف، از مقطع کارشناسی، به عنوان کارشناس بخش زراعت فعالیت کردم. در این دوران با افراد اثرگذار

ارتباط گرفتم، وارد مسائل کلان شدم و اشراف ساختاری پیدا کردم و پس از آن، به عنوان مشاور امور جوانان و نخبگان شروع به فعالیت کردم.

*** سؤال: چه توصیه‌ای برای دانشجویان کشاورزی دارید؟**

خانم دکتر نوید: توصیه من این است که بخش کشاورزی را جدی بگیرند. امروز امنیت غذایی و تأمین معیشت مردم موضوعی حیاتی است. تغییرات اقلیمی، سیاسی و اقتصادی، روش‌های قدیمی را ناکارآمد کرده است و نیازمند فناوری‌های جدید و نیروی متخصص هستیم. کسانی که هم علم و هم مهارت اجرایی داشته باشند، آینده روشنی خواهند داشت. توصیه می‌کنم علاوه بر تقویت بخش علمی، مهارت‌آموزی و توانمندی اجرایی را جدی بگیرند و در یک حوزه تخصصی، به مرجع تبدیل شوند.

*** سؤال: در دوران دانشجویی در چه تشکلهایی فعالیت داشتید؟**

خانم دکتر نوید: من عضو انجمن اسلامی، بسیج خواهران و بخش آموزش بودم، اما فعالیت شاخصم دبیری انجمن علمی گروه زراعت و اصلاح نباتات بود. در سال ۱۳۹۸ سردبیر نشریه «جوانه» بودم و آن را پس از پانزده سال احیا کردیم و در جشنواره حرکت و فرهنگ موفق به کسب مقام شدیم. همچنین انجمن علمی ما در بخش فرهنگی شایسته تقدیر گردید.

*** سؤال: مهم‌ترین افتخارات شما در دوران دانشجویی چه بود؟**

خانم دکتر نوید: در المپیاد دانشجویی موفق به کسب مقام شدم، به عنوان دانش‌آموخته و دانشجوی برتر بنیاد ملی نخبگان شناخته شدم و از جوایز و تسهیلات علمی و تحصیلی بهره‌مند شدم.

*** سؤال: موضوع رساله دکتری شما چه بوده است؟**

خانم دکتر نوید: موضوع رساله من «کاهش خلأ عملکرد گندم، جو و تریپیکاله در استان البرز با بهره‌گیری از مدل‌های زراعی سازی» بود؛ درواقع پایان‌نامه من در حوزه مدل‌سازی بوده است.

*** سؤال: معدل شما چقدر بوده است؟**

خانم دکتر نوید: معدل من ۱۷.۴۷ بوده است.

*** سؤال: آیا در حین تحصیل شاغل هم بودید.**

خانم دکتر نوید: بله، در سال ۱۳۹۶ در دانشگاه تهران و گروه منابع طبیعی، پروژه‌ای با عنوان «توانمندسازی جوامع روستایی» در منطقه قلعه‌گنج استان کرمان اجرا شد. در این پروژه حدود ۸۰ نفر شرکت کردند که از میان آن‌ها سه نفر انتخاب شدند و من یکی از آن‌ها بودم. شروع فعالیت اجرایی من از همان‌جا بود و حدود یک سال با ایشان همکاری داشتم. پس از آن، با سازمان فنی‌وحرفه‌ای و بسیج مهندسين کشاورزی و منابع طبیعی به‌عنوان مدرس مدعو همکاری کردم و از سال ۱۳۹۷ نیز به‌عنوان دستیار آموزشی و پژوهشی، تدریس می‌کردم.

*** سؤال: آیا با انجمن‌های دیگر مثل گیاه‌پزشکی هم همکاری داشتید؟**

خانم دکتر نوید: بله، فعالیت‌های مشترک زیادی داشتیم، از جمله مسابقه علمی «چراغ» که رقابتی دوروزه بین گروه‌ها برگزار می‌شد و دانشجویان در بخش‌های مختلف، مانند زراعت و گیاه‌پزشکی، به رقابت علمی می‌پرداختند.

*** سؤال: آموزش‌های نظری برای شما مفیدتر بود یا عملی؟**

خانم دکتر نوید: تقریباً هر دو مکمل یکدیگر هستند. بدون مباحث نظری نمی‌توان اجرا کرد و بدون اجرای عملی نیز درک عمیق از مباحث نظری شکل نمی‌گیرد. من در دوره کارشناسی آموزش تلفیقی نظری و عملی داشتم و تأثیر آن بسیار زیاد بود. بخش کشاورزی از جمله رشته‌هایی است که حتماً باید این تلفیق در آن تحقق پیدا کند.

*** سؤال: بازار کار کشاورزی و آینده رشته کشاورزی را چگونه می‌بینید؟**

خانم دکتر نوید: ببینید، بازار کار فقط به کشاورزی محدود نمی‌شود؛ اما فردی که توانمند باشد و مهارت‌های لازم را در رشته خود کسب کند، هم بخش علمی خود را تقویت کند و هم مهارت‌های عملی و اجرایی را داشته باشد، مطمئناً در بازار کار کشاورزی بیکار نخواهد ماند. اگر من مسئول طراحی دروس تخصصی کشاورزی بودم، قطعاً چند واحد درسی نیز در زمینه کسب‌وکار اضافه می‌کردم تا دانشجویان بدانند که لزوماً فقط نباید در ساختارهای اداری استخدام شوند. با داشتن ذهنیت کسب‌وکاری و توسعه‌ای، می‌توانند خودشان به کارآفرینان بخش کشاورزی تبدیل شوند و موقعیت‌های شغلی بهتری ایجاد کنند.

*** سؤال: با توجه به این که کشاورزی در دهه های گذشته رشته ای مطرح بوده و اکنون به دلیل کمبود منابع و**

شرایط مختلف، جایگاه آن در جامعه کم رنگ تر شده است، آیا این امکان وجود دارد که وزارت علوم و وزارت جهاد

کشاورزی با برنامه ریزی، جایگاه کشاورزی دوباره ارتقا یابد؟

خانم دکتر نوید: بله، قطعاً. امروزه اغلب خانواده ها فرزند کمتری دارند و رویکردشان این است که فرزندانشان در رشته های پزشکی یا دندان پزشکی تحصیل کنند. اما ما طی پنج سال آینده، نیروی انسانی متعهد، تحول گرا و مسئول خواهیم داشت. اهمیت سرمایه انسانی و تأمین امنیت غذایی، روز به روز بیشتر می شود. از صبح تا شب، همه زندگی ما با بخش کشاورزی عجین است و این حوزه نیازمند جایگاه اجرایی تعریف شده تری است که تاکنون کمتر به آن پرداخته شده است؛ اما امیدوارم در آینده نزدیک، شرایط بهتری رقم بخورد.

*** سؤال: با توجه به کاهش جمعیت دانشجویان در دانشکده کشاورزی، وزارت جهاد چه اقداماتی انجام داده است؟**

خانم دکتر نوید: در همین راستا، وزارت جهاد کشاورزی با دستور مقام عالی وزارت، ستاد امور جوانان و نخبگان را تشکیل داده است تا شبکه سازی و بستر سازی برای حضور جوانان و نخبگان در ساختار وزارتخانه انجام شود. همچنین، اتاق مشترکی میان وزارت جهاد کشاورزی و دانشگاه تهران ایجاد خواهد شد تا ارتباطات علمی و اجرایی افزایش یابد و همکاری های ویژه ای تعریف شود. در قالب طرح شهید موسوی و با همکاری بنیاد ملی نخبگان، ظرفیت های بیشتری برای جذب و استخدام دانش آموختگان برگزیده ایجاد شده است که نشان می دهد اهمیت این موضوع برای وزارتخانه کاملاً جدی است.

*** سؤال: لطفاً کمی درباره اتاق مشترک دانشگاه تهران و وزارت جهاد کشاورزی توضیح دهید.**

خانم دکتر نوید: ما پیرو جلسه ای مشترک در تاریخ ۲۰ آبان ماه ۱۴۰۴ با حضور معاون محترم دانشجویی و فرهنگی دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی جناب آقای دکتر نوزری، مدیر محترم گروه گیاه پزشکی جناب آقای دکتر احمدزاده، دبیر و اعضای محترم شورای مرکزی انجمن علمی گیاه پزشکی دانشگاه تهران تصمیم گرفتیم اتاق مشترک وزارت جهاد کشاورزی و دانشگاه تهران تشکیل شود تا بعنوان تنظیم گر بین گروه های مختلف و دانشگاه ها عمل کند. این اتاق هسته مرکزی بخش علمی و دانشگاهی خواهد بود و موضوعاتی مانند برگزاری همایش ها، نشست های علمی، الگوی کشت، گیاهان تراریخته و کشت قراردادی،

برگزاری رویدادها و مسابقات مسئله محور با موضوع مشکلات کلان بخش کشاورزی در آن بررسی خواهد شد. این کار به افزایش نفوذ دانش در بخش اجرا، انتقال تجربه و آشنایی دانشجویان با چالش‌های اجرایی کمک می‌کند. همچنین می‌توان از ظرفیت مؤسسات تحقیقاتی و بازدیدهای عملی استفاده کرد و سیاست‌گذاری و ریل‌گذاری اجرایی انجام داد. وزارت جهاد کشاورزی در این حوزه آمادگی کامل دارد.

*** سؤال: به نظر شما، خلاصه‌ای دانشجویان و دانش‌آموختگان در بخش کشاورزی چیست؟**

خانم دکتر نوید: بسیاری از دانشجویان و فارغ‌التحصیلان ناامید هستند و به دنبال مهاجرت‌اند. این مسئله زنگ خطری برای بخش اجرایی ماست، زیرا این افراد از چرخه خدمت به کشور خارج می‌شوند. امیدواریم با بسترسازی و توانمندسازی، این روند را کاهش دهیم. تجربه خودم نشان داده که جایگاه و اثرگذاری فرد مهم‌تر از درآمد است. باید دانش و مهارت خود را در خدمت کشور و جامعه به کار ببریم و این موضوع به‌ویژه برای نخبگان و جوانان اهمیت دارد.

*** سؤال: شما بین کار آزاد و کار دولتی کدام را ترجیح می‌دهید؟**

خانم دکتر نوید: هر کدام مزایا و معایب خود را دارند و نمی‌توانم یکی را به‌طور قطعی توصیه کنم. ممکن است کسی وارد بخش دولتی شود، ولی در بخش اجرایی یا اداری موفق نشود، زیرا بخش اداری ویژگی‌های خاصی می‌طلبد، مانند توانایی ارتباط‌گیری، قانع بودن و اجرای دقیق دستورالعمل‌ها. حقوق و مزایای بخش دولتی معمولاً کمتر از بخش خصوصی است، ولی مزایایی دارد که تجربه و اشرافیت در روابط و قوانین را فراهم می‌کند. از طرف دیگر، بخش خصوصی نیز مزایای خود را دارد، اما معایبی نیز به همراه دارد. شخصاً با توجه به روحیه و تجربه خود، ترجیح می‌دهم در هر دو بخش تجربه داشته باشم؛ زیرا بخش دولتی می‌تواند تسهیل‌گر فعالیت‌های بخش خصوصی باشد و بالعکس. بنابراین، انتخاب دقیق بستگی به توانمندی، علاقه و هدف فرد دارد.

*** سؤال: شما خودکفایی را ترجیح می‌دهید یا واردات؟**

خانم دکتر نوید: در بحث تأمین نیاز غذایی کشور، خودکفایی و امنیت غذایی از ارکان مهم اقتدار ملی هستند و باید محقق شوند. اما گاهی شرایط کشور، ظرفیت‌ها یا اقلیم اجازه نمی‌دهد که همه نیازها به‌صورت خودکفا تأمین شود. در چنین شرایطی، واردات برنامه‌ریزی‌شده ضروری است. نکته این است که خودکفایی و واردات هر دو باید با برنامه و سیاست‌گذاری دقیق انجام شوند تا امنیت غذایی کشور تضمین شود.

*** سؤال: اگر به گذشته برگردید، چه کارهایی را در دوران دانشجویی انجام نمی‌دادید؟**

خانم دکتر نوید: همه کارهایی که انجام دادم، تجربه‌ای بودند که لازم داشتم. انسان نمی‌تواند همیشه همه چیز را درست انجام دهد. مهم این است که از اشتباهات یاد بگیریم. برای مثال، من در درس خاک‌شناسی مردود شدم، اما این تجربه باعث شد بهتر یاد بگیرم.

*** سؤال: آیا کاری هست که آرزو کنید در دوران دانشجویی انجام می‌دادید؟**

خانم دکتر نوید: من شخصی هستم که اهل ریسک و زندگی در زمان حال هستم. هر کاری که دلم بخواهد و منطقی باشد، انجام می‌دهم. از لیسانس تا دکترا تلاش کرده‌ام و هم خوشی‌ها و هم ناخوشی‌هایم را تجربه کرده‌ام. شاید تنها کاری که می‌توانستم بیشتر انجام دهم، نوشتن مقالات انگلیسی بیشتر بود.

*** سؤال: با توجه به دغدغه آب، وزارت جهاد چه راهکارهایی برای حل این مسئله در بخش کشاورزی دارد؟**

خانم دکتر نوید: مسئله آب بسیار مهم است و همه بخش‌های وزارتخانه را درگیر کرده است. ما دو استراتژی داریم: سازگاری و کاهش مصرف. استراتژی سازگاری شامل استفاده از ارقام مقاوم به خشکی، روش‌های نوین آبیاری، کشت حفاظتی و تغییر الگوی کشت است تا محصولات در زمان و مکان مناسب کشت شوند. این اقدامات با جدیت پیگیری می‌شوند تا امنیت غذایی کشور تأمین شود.

*** سؤال: وزارت بر کشت محصولات با مصرف آب کنترل دارد؟**

خانم دکتر نوید: بله، بخشی از وزارت بر انتخاب گیاهان کم آب و بهره‌وری آب نظارت دارد. مثلاً گیاهان علوفه‌ای کم آب هستند و گیاهانی مانند چغندر با تولید بالایشان، بهره‌وری مناسبی از آب دارند.

*** سؤال: وزارت چه طرح‌هایی برای دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دارد؟**

خانم دکتر نوید: یکی از طرح‌های اصلی، طرح شهید موسوی است که ظرفیت استخدامی برای دانشجویان و فارغ‌التحصیلان برتر تأمین می‌کند، به‌ویژه کسانی که مورد تأیید بنیاد ملی نخبگان باشند. علاوه بر استخدام، آن‌ها می‌توانند در کمیته‌های تخصصی و علمی وزارتخانه فعالیت کنند. امسال حدود ۱۰۰ نفر از این ظرفیت برای جذب نخبگان اختصاص یافته است.

در پایان این گفت‌وگو، خانم دکتر نوید در جلسه‌ای که به مناسبت روز دانشجو و با حضور دانشجویان گروه گیاهپزشکی و اساتید گروه برگزار شد، ضمن پاسخ‌گویی به پرسش‌های مطرح‌شده، بر لزوم تقویت ارتباطات علمی و اجرایی میان دانشگاه و وزارت جهاد کشاورزی تأکید کردند. در این نشست، تفاهم‌نامه مشترک یادشده نیز با حضور معاون محترم دانشجویی و فرهنگی دانشکدگان کشاورزی و منابع طبیعی جناب آقای دکتر نوزری، مدیر محترم گروه گیاهپزشکی، جناب آقای دکتر احمدزاده، خانم دکتر نوید و با حضور اعضای شورای مرکزی انجمن علمی گیاهپزشکی با هدف ارتقای تعاملات، تسهیل فرآیندهای آموزشی - پژوهشی و ایجاد بسترهای همکاری گسترده‌تر به امضا رسید.